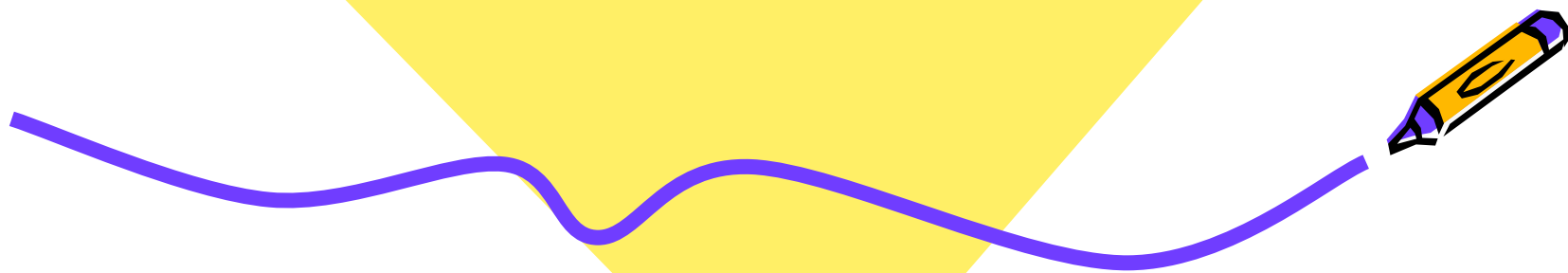
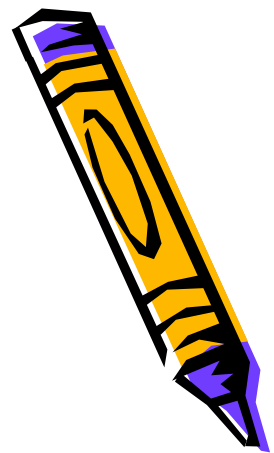

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ

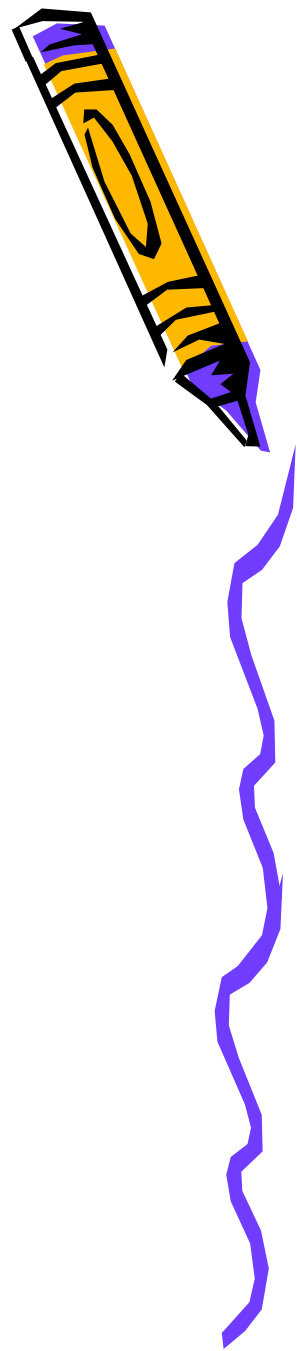
*До хорошего урока
вчитель готується все
життя.*

В. Сухомлинський

Педагогіка

- це сукупність теоретичних і прикладних наук, що вивчають процеси виховання, навчання і розвиток особистості людини

Дидактика

- це галузь педагогіки, яка досліджує закономірності процесу навчання. Предметом дидактики є загальна теорія навчання усіх предметів.

*Вчитель вчить доки сам
вчиться.*
К. Ушинський

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ МІСТИТЬ:

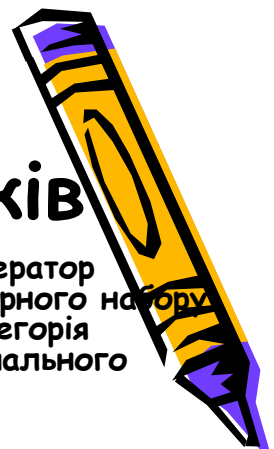

- *освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника професійно-технічного навчального закладу;*
- *типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників;*
- *типові навчальні програми з навчальних предметів, виробничого навчання, передбачених типовим навчальним планом;*
- *критерії кваліфікаційної атестації випускників;*
- *перелік основних обов'язкових засобів навчання;*
- *збірник рекомендованої літератури.*

Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія - 4112 Оператор
комп'ютерного набору
Кваліфікація - II категорія
Загальний фонд навчального
часу - 791 год.

№ з/п	Предмети	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
1.	Загальнопрофесійна підготовка	85	
1.1.	Основи галузевої економіки і підприємництва	17	
1.2.	Основи правових знань	17	
1.3.	Правила дорожнього руху	8	
1.4.	Інформаційні технології	24	8
1.5.	Резерв часу	19	
2	Професійно-теоретична підготовка	299	156
2.1.	Основи роботи на ПК	38	18

Типова навчальна програма з предмета «Основи галузевої економіки та підприємництва»

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно-практичні роботи
1.	•Вступ. Основні поняття галузевої економіки та підприємництва	2	
2.	Ринок та ринкові відносини	3	
3.	Підприємництво	2	
4.	Економічні показники виробництва	3	
5.	Організація і оплата праці	2	
6.	Трудові ресурси	3	
7.	Власність та її економічна сутність	2	
<i>Всього годин:</i>		17	

Тема 1. Вступ. Основні поняття галузевої економіки та підприємництва

Основні завдання курсу "Основи галузевої економіки і підприємництва". Значення економічних знань для робітників у перехідний період розвитку економіки України. Необхідність вивчення курсу для підготовки кваліфікованих конкурентоспроможних робітників.

Стан та проблеми становлення національної економіки України. Завдання перед економікою на шляху переходу від командно-адміністративної форми до соціально орієнтованої економіки.

Перспективи розвитку економіки України.

Основні економічні терміни та поняття.

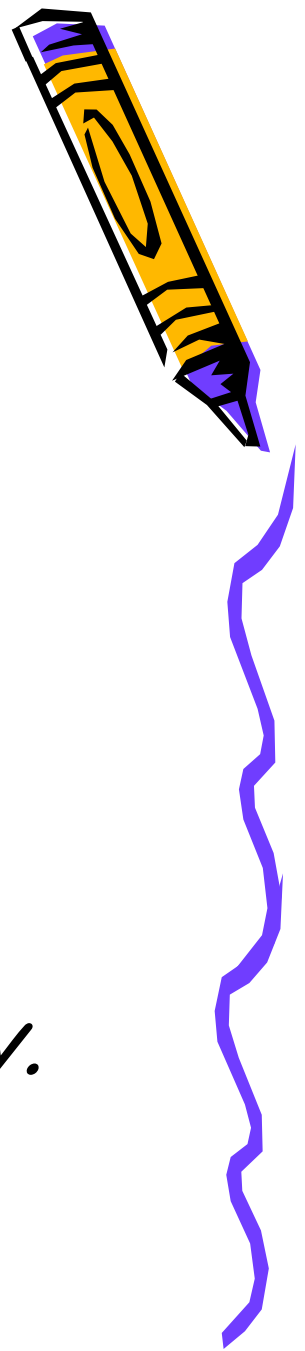
Економіка та її місце в суспільному житті. Типи економічних систем. Поняття "Національна економіка", її зміст та межі. Суб'єкти національної економіки та їх інтереси. Багатоукладність економіки. Товарне виробництво, його типи та види.

Закони галузевої економіки і підприємництва. Розвиток товарно-грошових відносин на даному етапі. Конкуренція - найважливіша властивість ринку.

Інфляція, причини та наслідки.

ДЕРЖАВНИЙ ГАЛУЗЕВИЙ СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ МІСТИТЬ:

- освітньо-кваліфікаційну характеристику випускника;*
- освітньо-професійну програму.*

Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ)

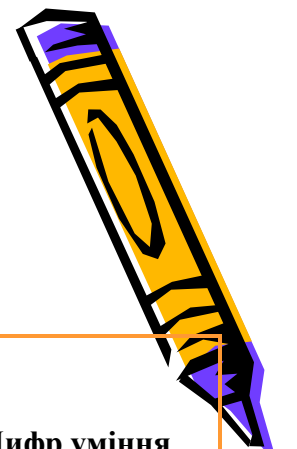

Випускника вищого навчального закладу

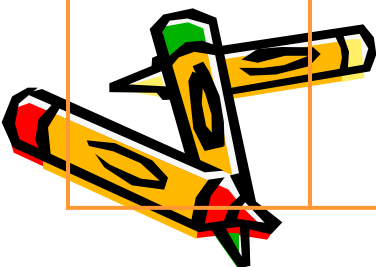
- галузевий нормативний документ, в якому узагальнюється зміст вищої освіти, тобто відображаються цілі вищої освіти та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей та якостей.

Виробничі функції, типові задачі діяльності та уміння щодо вирішення типових задач діяльності

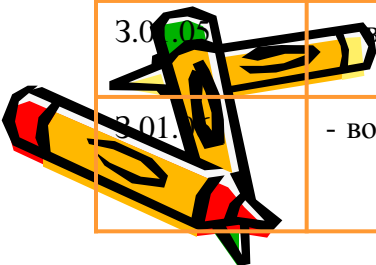
Зміст виробничої функції	Назва типової задачі діяльності	Шифр типової задачі діяльності	Зміст уміння	Шифр уміння
Технологічна	Технологічне забезпечення ведення монтажних робіт	ПФ.С.01	Використовуючи єдину систему технологічної підготовки виробництва (ЄСПВ), єдину систему технологічної документації (ЄСТД) та засоби технологічної підготовки виробництва (устаткування, обладнання та оснащення) під керівництвом більш кваліфікованого працівника повинен уміти:	
			- складати проект виконання електромонтажних робіт;	ПФ.С.01. ЗП.О.01
			- складати схеми електричного підключення для різних видів електроустаткування;	ПФ.С.01.ЗП.О.02
			- складати (розробляти, обґрунтовувати) оптимальний варіант (мінімальні витрати та максимальна продуктивність) ведення електромонтажних робіт;	ПФ.С.01. ЗП.О.03

Здатності вирішувати проблеми і задачі соціальної діяльності та уміння, що є відображенням наявності цих здатностей

Шифри здатності та уміння	Зміст здатності вирішувати проблеми і задачі соціальної діяльності та уміння, що її відображає	Вид та рівень сформованості уміння
3.01	Забезпечувати необхідний рівень особистої фізичної підготовленості та психічного здоров'я	
	В умовах виробничої або побутової діяльності:	
3.01.01	- використовувати фізичні вправи з метою збереження та зміцнення власного здоров'я і забезпечення фахової дієздатності;	ПП.О
3.01.02	- використовувати відповідні види фізичних вправ та психофізичний тренінг для профілактики захворювань, зміцнення здоров'я та підвищення розумової і фізичної працездатності;	ПП.О
3.01.03	- використовувати засоби фізичної культури і спорту з метою поліпшення здоров'я та рухової підготовленості, як складових ефективної професійної діяльності;	ПП.О
3.01.04	- дотримуватись гігієнічних вимог у процесі оздоровлення і тренувань;	ПП.Р
3.01.05	- використовувати природні чинники з метою зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та стійкості до захворювань;	ПП.О
3.01.06	- володіти простішими прийомами масажу і самомасажу з метою відновлення організму після психофізичних навантажень та запобігання передчасної втоми при інтенсивній розумовій і фізичній діяльності;	ПП.О

Освітньо-професійна програма (ОПП)

- галузевий нормативний документ, у якому визначається нормативний термін та зміст навчання, нормативні форми державної атестації, встановлюються вимоги до змісту, обсягу й рівня освіти та професійної підготовки фахівця відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня певного напрямку.

Розподіл змісту освітньо-професійної програми та максимальний навчальний час за циклами підготовки

Цикл підготовки	Максимальний навчальний час за циклом год./кред., %	
Гуманітарної і соціально-економічної підготовки	1701/31,5	24,6
Природничо-наукової підготовки	1701/31,5	24,6
Професійної та практичної підготовки	3510/65	50,8
Максимальний навчальний час загальної підготовки	6912/128	100

Максимальний обсяг навчального часу: 6912/128;

в тому числі:

нормативна частина: 4644/86

вибіркова частина: 2268/42, в т.ч. за блоками:

гуманітарної і соціально-економічної підготовки - 540/10

природничо-наукової підготовки - 540/10

професійної та практичної підготовки - 1188/22

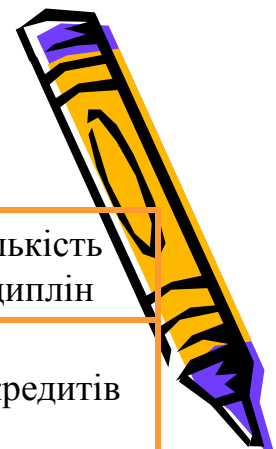

Система блоків змістовних модулів

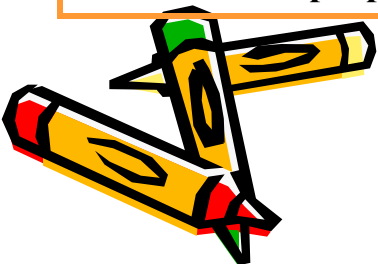
Шифр(и) блоків змістовних модулів та змістовних модулів, що входять до даного блоку	Шифри змістовних модулів, що входять до даного блоку
	Інженерна і комп'ютерна графіка
<i>ПН – 01</i>	<i>Теоретичне креслення</i>
ПФ.С.01.ЗП.О.01.01 ПФ.С.03.ЗР.О.11.01 ПФ.С.03.ЗР.О.11.02 ПФ.С.03.ЗР.О.11.03 ПФ.С.08.ПП.О.50.01	Оформлення креслень Основи нарисної геометрії Прямокутні проекції геометричних тіл та точок на їх поверхнях Зрізані геометричні тіла Проекційне креслення.
<i>ПН – 02</i>	<i>Машинобудівне креслення</i>
ПФ.С.03.ЗР.О.11.04 ПФ.С.08.ПП.О.50.02	Зображення, вигляди, розрізи, перерізи Різьби.
<i>ПН – 03</i>	<i>Інженерне креслення</i>
ПФ.С.03.ЗР.О.11.05 ПФ.С.03.ЗР.О.13.01 ПФ.С.03.ЗР.О.13.02	Ескізи та робочі креслення Складальні креслення Читання та деталювання складальних креслень.
<i>ПН – 04</i>	<i>Спеціальне креслення</i>
ПФ.С.01.ЗП.О.01.02 ПФ.С.01.ЗП.О.01.03	Схеми Елементи будівельного креслення.

Рекомендований перелік навчальних дисциплін

Шифр(и) навчальних дисциплін та блоків змістовних модулів, що входять до даної навчальної дисципліни	Назва навчальної дисципліни та блоків змістовних модулів, що входять до навчальної дисципліни	Мінімальна кількість вивчених дисциплін	
		годин	кредитів
Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки			
	Культурологія	54	1
ГЕ – 19	Культурологія		
	Основи філософських знань	81	1,5
ГЕ – 15	Людське усвідомлення об'єктивної й суб'єктивної реальності		
ГЕ – 16	Розвиток людського пізнання та людське пізнання розвитку		
ГЕ – 17	Глобальні проблеми сучасності. Соціально-економічні наслідки глобалізації		
ГЕ – 18	Основи релігієзнавства		
Всього по циклу		135	2,5
Разом за програмою		135	2,5

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

№ з/п	Дисципліни (предмети)	Розподіл по семестрах			Кількість годин										II ступінь					III ступінь																					
		Екзамени (або ДПА)	Заліки	Курсове проєктування	II ступінь		III ступінь								I курс				Разом	IV курс			Разом	V курс					Разом												
					Всього на II ступені	з них: ЛПЗ	Нормативна частина	Всього на III ступені	з них					I семестр	II семестр	Разом	VII семестр	VIII семестр		Разом	X курс																				
									аудиторних	у тому числі:											17			23		Кількість тижнів															
										лекції	практичні, лабораторні	семінари	самостійних								7	10		8	15	18	5	8		3	3	1	38								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40		
I	Цикл загальноосвітніх предметів																																								
	1. Гуманітарна підготовка																																								
1.1	Українська мова	6			140									2	1	1	1	47																							
1.2.	Українська література	6			70												1	15																							
1.3.	Зарубіжна література	6			70																																				
1.4.	Історія України	4			70									1	1	1	1	40																							
1.5.	Людина і суспільство				35																																				
1.6.	Всесвітня історія				70									2	1	2	2	70																							
1.7.	Іноземна мова				130									1	1	1	1	40																							
1.8.	Основи економіки				34																																				
	Разом за циклом	4			619									6	4	5	6	212																							

Урок — це форма діяльності постійного складу викладачів і учнів, яка систематично застосовується для вирішення завдань навчання, виховання та розвитку організації учнів у певний відрізок часу.

Педагог зобов'язаний на уроці дотримуватися цілого ряду

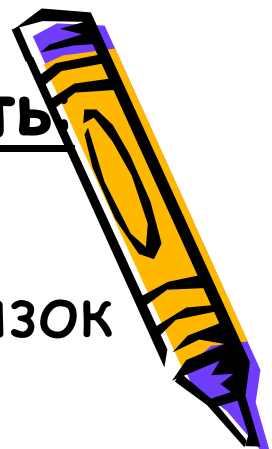
ВИМОГ:

- ✓ вимоги до підготовки та організації уроку;
- ✓ вимоги до змісту уроку та процесу навчання;
- ✓ вимоги до техніки проведення уроку.

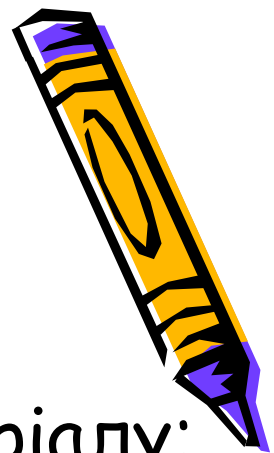
Вимоги до структури уроки включають:

- ✓ чітко визначені цілі та завдання уроку;
- ✓ визначення типу уроку, органічний зв'язок всіх частин уроку;
- ✓ зв'язок уроку з попереднім уроком і закладення перспективи на наступний урок;
- ✓ вибір оптимальних, виходячи із цілей і завдань уроку, методів вивчення і закріплення нового матеріалу;
- ✓ оптимальність домашнього завдання (форма, обсяг, запис у щоденнику, облік індивідуальних особливостей і т. д.).

Вимоги до підготовки та організації уроку припускають:

- ✓ підготовку та використання демонстраційного і роздаткового матеріалу;
- ✓ можливість для учнів одержувати частину знань самостійно під керівництвом педагога;
- ✓ використовувати контроль і самоконтроль учнів у процесі виконання навчальних завдань; перевірку і самоперевірку після виконання ними завдання;
- ✓ при підготовці виділити складні моменти нової теми, продумати методику їхнього пояснення.

Вимоги до змісту уроку і процесу навчання включають:

- ✓ урок повинен сприяти розвитку пізнавальних процесів в учнів (сприйняттю, пам'яті, уваги, мислення, мовлення):
- ✓ формувати якості особистості студентів (дисциплінованість, акуратність, ініціативність і г. д.);
- ✓ урок повинен сприяти мотиву позитивного відношення учнів до навчання.

Вимоги до техніки проведення

уроку припускають:

- ✓ певний ритм і темп уроку оптимальний для учнів класу;
- ✓ сприятливий психологічний клімат на уроці (взаємна доброзичливість, готовність учителя прийти на допомогу учневі і т. д.);
- ✓ взаємне співробітництво вчителя й учнів, педагогічний такт;
- ✓ використання різних видів діяльності учнів, підтримувати інтерес до уроку.

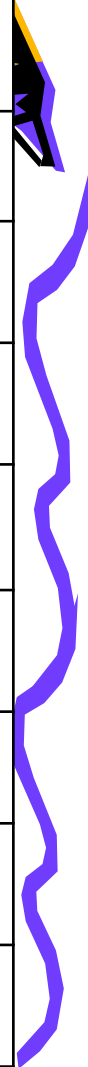

*Урахування всіх вимог забезпечить
успіх уроку.*

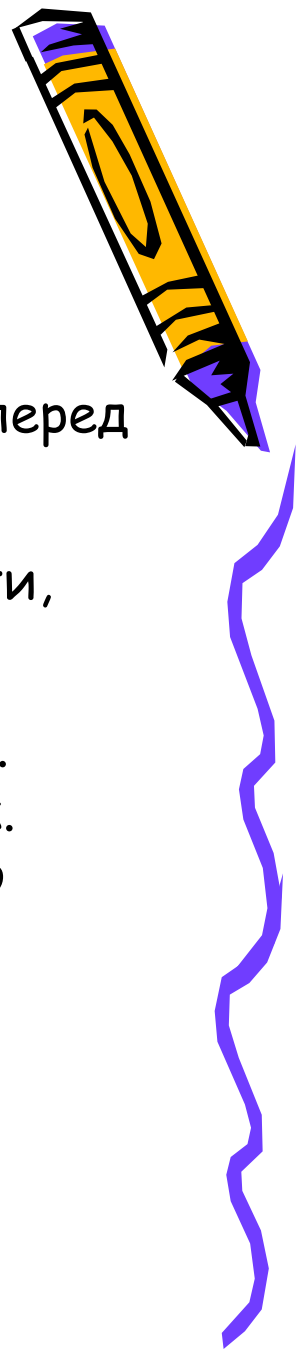

<u>Причини невдалого уроку</u>	Стаж роботи			
	до 5-ти років	від 5 до 10 років	від 10 до 15 років	більше 15-ти років
1. Погане самопочуття вчителя	6%	10%	13%	16%
2. Невміння педагога втілити задумане в практичних діях	46%	18%	9%	4%
3. Недостатня продуманість якихось моментів уроку (або уроку в цілому)	54%	36%	17%	6%
4. Перевантаження учнів інформацією, яку вони не в змозі обробити	24%	18%	15%	14%
5. Відсутність системи роботи вчителя на уроці й на уроках	48%	18%	5%	—
6. Непідготовленість до уроку учнів	14%	8%	—	—
7. Дратівливість учителя, викликана попередніми уроками	6%	10%	9%	6%
8. Нелюбов до певної теми уроку	18%	14%	5%	—

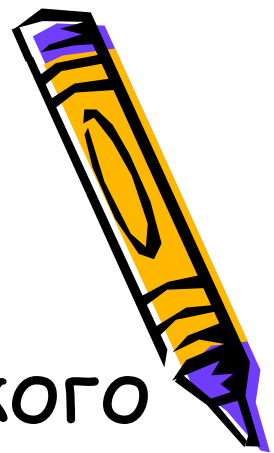

Загальні правила, які забезпечують успішність уроку:

- ✓ Бути зібраним, чітко і зрозуміло ставити завдання перед учнями, послідовно вести їх до намічених цілей.
- ✓ Проявляти доброзичливість стосовно учнів. Не перебивати учня, дати можливість йому договорити, оскільки нечітка відповідь може бути наслідком незрозумілого запитання.
- ✓ Завдання для учнів повинні даватися ясно, коротко.
- ✓ Економити час: вчасно починати і закінчувати урок.
- ✓ Пред'явлена вимога до учнів має бути обов'язково реалізованою.
- ✓ Темп уроку — інтенсивний, але посильний для засвоєння навчального матеріалу більшістю учнів.
- ✓ Підтримувати ініціативу та активність учнів.

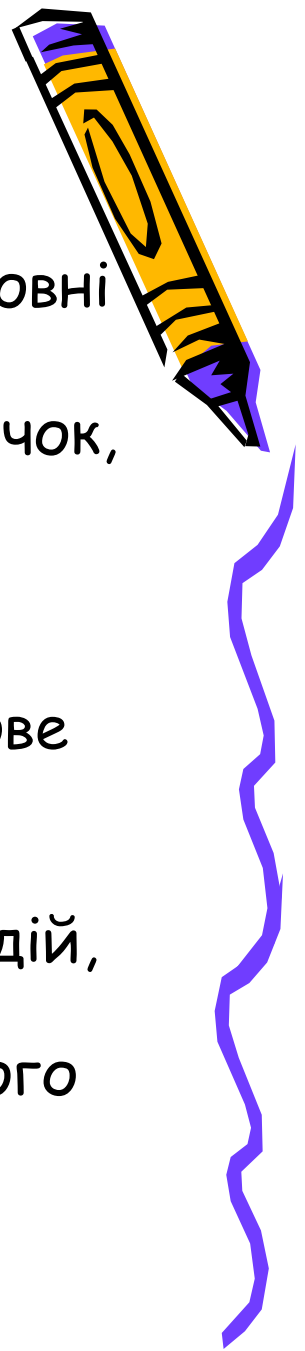

Вважається, що проведення будь-якого уроку складається із трьох фаз: підготовчої фази, фази активного навчання шляхом взаємодії викладача з учнями і фази оцінювання результатів. Зміст цих фаз представлено у вигляді схеми.

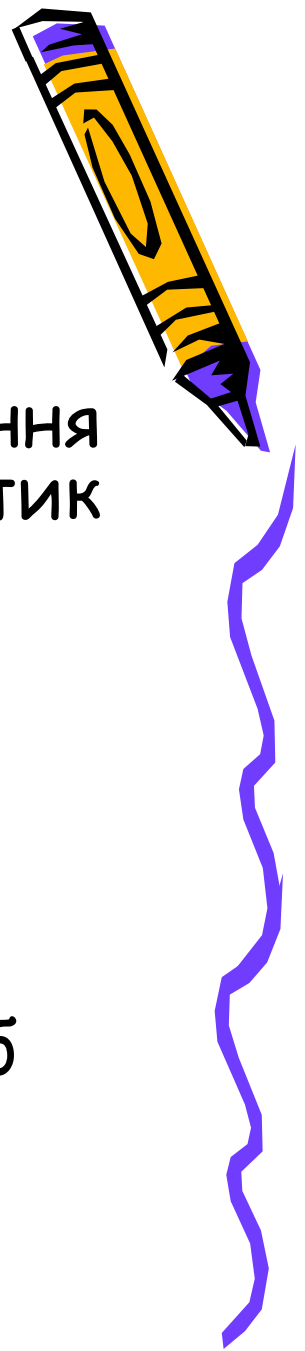
Підготовка містить у собі:

- ✓ визначення уроку в термінах навчання учнів;
- ✓ аналіз мети уроку для того, щоб виявити його основні елементи;
- ✓ визначення ключових характеристик понять і навичок, яким навчатимуться учні;
- ✓ перевірка наявного рівня володіння учнями предметом, якому їх навчатимуть;
- ✓ прийняття рішення про те, як забезпечити поступове навчання, яке гарантує учневі високий рівень успішності;
- ✓ прийняття рішення про тип здійснюваних учнями дій, про характер зворотного зв'язку, який слід забезпечити, про способи пред'явлення навчального матеріалу і оцінку ступеня його засвоєння.

Навчання припускає:

- ✓ пояснення на початку уроку характеру нового матеріалу, який учні повинні опанувати;
- ✓ забезпечення прикладів, які дають уявлення про весь діапазон ключових, характеристик досліджуваних понять;
- ✓ впорядкування прикладів для того, щоб навчання поняття було економічним і ефективним;
- ✓ наведення контрприкладів, які не відносяться до уточнюючих понять;
- ✓ наведення нових прикладів для того, щоб розширити розуміння понять;

- ✓ допомога учням на початкових етапах навчання, яка поступово зникає;
- ✓ заохочення учнів різними способами, що дозволяє їм відчувати, що навчання йде успішно, і підвищує їхню зацікавленість у навчанні;
- ✓ заохочення учнів до пояснення нових понять за допомогою запитань, підказки, висування гіпотез і т. п.;
- ✓ збільшення рівня мотивації всіх учнів за допомогою забезпечення високого рівня успішності в навчанні;
- ✓ забезпечення зворотного зв'язку з діяльністю учнів на всіх стадіях їх навчання;

Підготовка викладача до уроку:

- ✓ По-перше, дидактичний і науковий рівні аналізу навчального матеріалу, який повідомляється викладачем на уроці. Сюди відносяться знання викладача у вигляді усвідомленої, сприйнятої і зафіксованої у свідомості інформації про досліджуваний об'єкт.
- ✓ По-друге, педагогічний і методичний рівні, які дозволяють викладачу успішно «побудувати» свій урок.

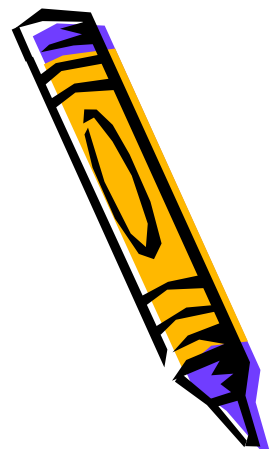

Урок

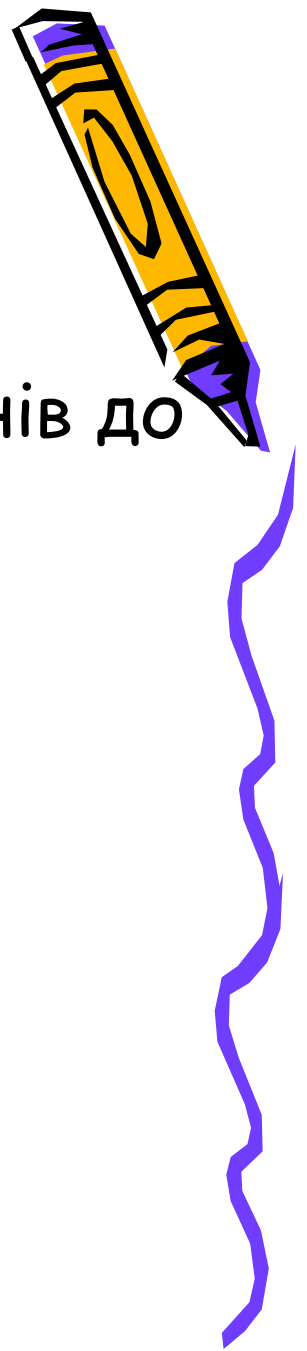
- логічно закінчена, цілісна, визначена в часі частина навчально-виховного процесу, за якої вчитель займається з групою учнів (у постійному складі) за певним розкладом.

Структура уроку

Як правило, урок утворюють такі елементи:

Організаційна момент

- ✓ психологічна, практична підготовка учнів до навчальної роботи.

Перевірка домашнього завдання

- ✓ тестові завдання;
- ✓ самоперевірка за еталоном;
- ✓ програмоване опитування;
- ✓ індивідуальне опитування;
- ✓ фронтальна бесіда.

Актуалізація опорних знань

- ✓ використання тексту підручника;
- ✓ схеми, малюнки;
- ✓ бесіда;
- ✓ використання методів "мозкового штурму", "асоціювання" та ін.

Формулювання мети і завдань уроку

- ✓ визначення мети через формулювання очікуваних результатів уроку (мета заняття: навчальна, виховна, розвиваюча);
- ✓ формування знань, вмінь та навиків

Мотивація навчальної діяльності

- ✓ зв'язок навчального матеріалу з реаліями життя, показ його практичного значення;
- ✓ створення проблемної ситуації, для розв'язання якої потрібно засвоїте нове;
- ✓ вплив на емоційну сферу;
- ✓ використання яскравих афоризмів, образів;
- ✓ рольові ігри.

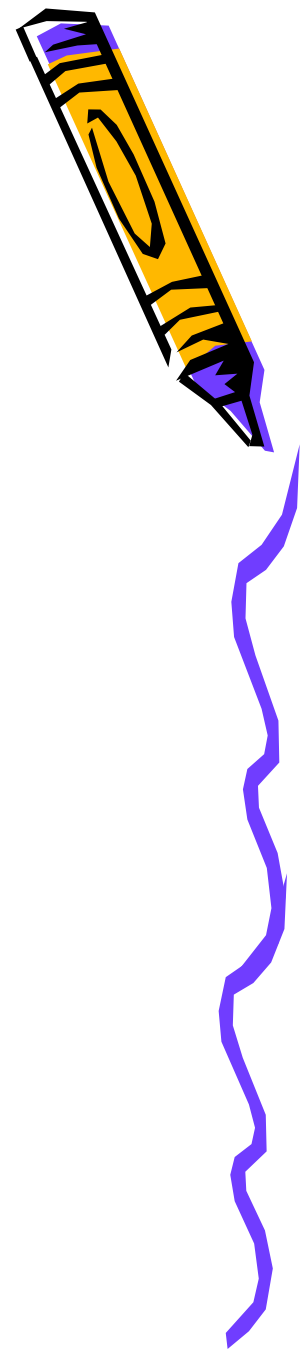

Вивчення нового матеріалу

- ✓ методи словесного навчання;
- ✓ методи наочного навчання;
- ✓ методи практичного навчання;
- ✓ методи дослідження.

Закріплення нового матеріалу

- ✓ творчі роботи;
- ✓ вправи;
- ✓ бесіда
- ✓ робота з підручником.

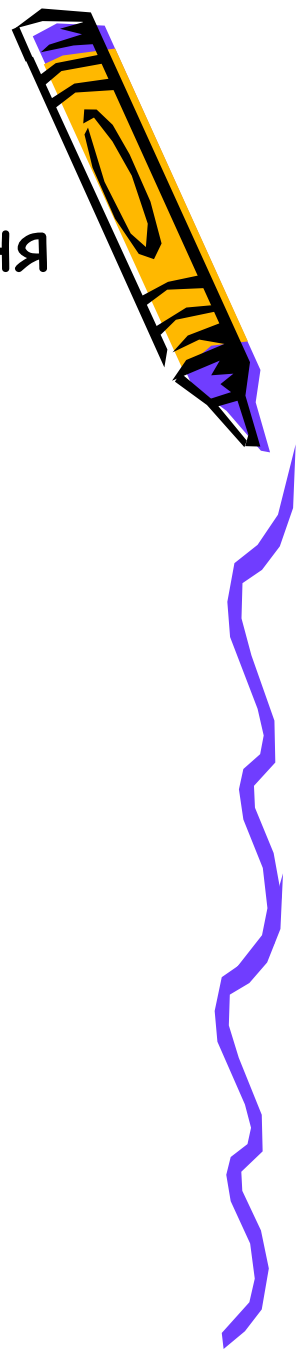

Підсумки уроку

- ✓ висновки і пропозиції щодо досягнення мети;
- ✓ само- і взаємоконтроль;
- ✓ рефлексивна діяльність.

Домашнє завдання

- ✓ вправи, письмові роботи;
- ✓ вивчення документів;
- ✓ проведення дослідів;
- ✓ робота з підручником.

Тип уроку
визначає особливості його
структури (наявність, послідовність
і взаємозв'язок елементів).
Одні уроки охоплюють усі
елементи структури,
інші — тільки деякі.

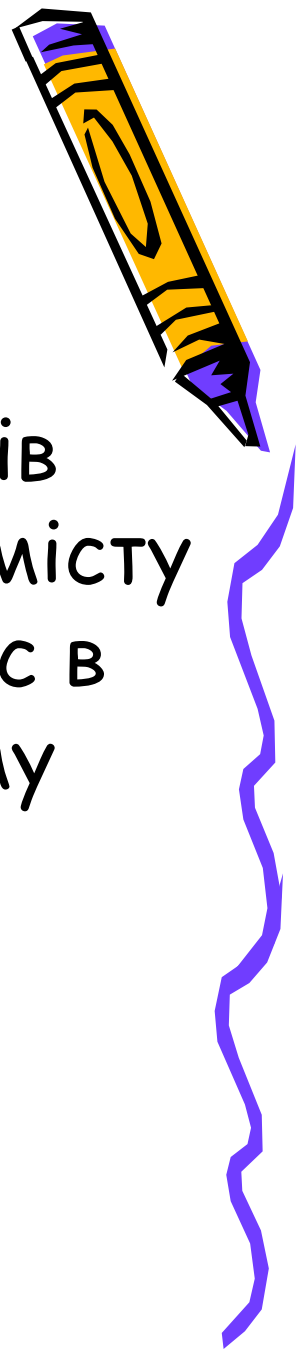
Стандартні уроки:

- ✓ Урок засвоєння нових знань.
- ✓ Урок формування умінь і навичок.
- ✓ Урок застосування знань, умінь і навичок.
- ✓ Урок узагальнення і систематизації знань.
- ✓ Урок перевірки і корекції знань, умінь і навичок.
- ✓ Комбінований урок.

Нестандартні уроки

Особливість нестандартних уроків полягає в такому структуруванні змісту і форми, яке викликало б інтерес в учнів, сприяло їх оптимальному розвитку і вихованню.

До нестандартних уроків

належать:

- ✓ уроки змістовної спрямованості - уроки-семінари, уроки-конференції, уроки-лекції.
- ✓ уроки на інтегративній основі (уроки-комплекси, уроки-панорами).
- ✓ уроки міжпредметні.
- ✓ уроки-змагання (уроки-КВК, уроки-аукціони, уроки-турніри, уроки-вікторини, уроки-конкурси).
- ✓ уроки суспільного огляду знань (уроки-творчі звіти, уроки-заліки, уроки-експромт-екзамени, уроки-консультації, уроки-консиліуми).

- ✓ уроки комунікативної спрямованості (уроки-усні журнали, уроки-діалоги, уроки-диспути, уроки-прес-конференції, уроки-репортажі, уроки-панорами, уроки-протиріччя; уроки-парадокси).
- ✓ уроки театралізовані (уроки-спектаклі, уроки-концерти, кіноуроки).
- ✓ уроки-подорожування, уроки-дослідження (уроки-пошуки, уроки-розвідки, уроки-лабораторні дослідження, уроки-заочні подорожування, уроки-експедиційні дослідження, уроки-наукові дослідження).
- ✓ уроки з різновіковим складом учнів.

- ✓ уроки-ділові, рольові ігри (уроки-суди, уроки-захисти дисертацій, уроки — «Слідство ведуть знавці», уроки-імпровізації, уроки-імітації).
- ✓ уроки драматизації (драматична гра, драматизація розповіді, імпровізована робота у пантомімі, тіньові п'єси, п'єси з ляльками і маріонетками, усі види непідготовленої драми — діяльність, де неформальна драма створюється са-мими учасниками гри).
- ✓ уроки-психотренінги.

Форми роботи на уроці

Проведення будь-якого типу уроку передбачає застосування відповідних форм навчальної роботи учнів, кожна з яких має відповідну методику організації. Основними формами роботи на уроці є індивідуальна, фронтально-колективна, групова.

Індивідуальна і самотійна робота

Самотійне виконання учнем навчального завдання на рівні навчальних можливостей (темпу роботи, рівня підготовки) є змістом індивідуальної роботи. Можлива безпосередня допомога вчителя (допомога й підбадьорювання під час самотійної роботи) і опосередкована (виконання домашнього завдання за рекомендаціями вчителя).

Фронтально-колективна робота

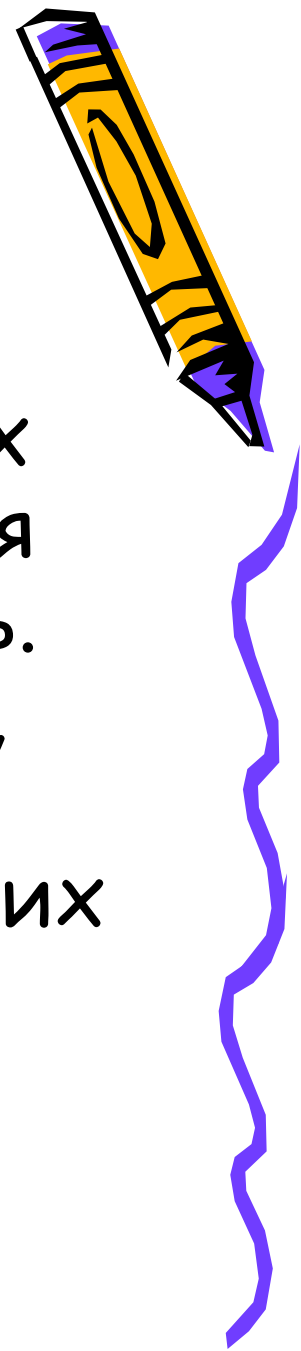
Вона означає постановку перед класом проблемних питань або пізнавальних завдань, у вирішенні яких беруть участь усі учні: вони пропонують варіанти розв'язання, перевіряють, обґрунтовують, розвивають найбільш вдалі, відкидають неправильні. Вчитель при цьому керує колективним пошуком рішень, спрямовує пізнавальну активність учнів.

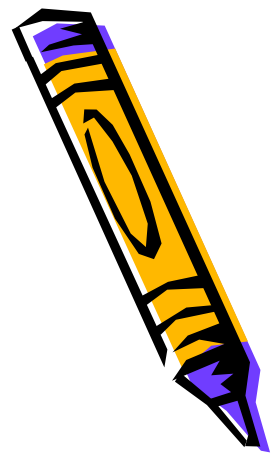
Групова робота

Така робота полягає у спільних зусиллях учнів щодо вирішення поставлених учителем завдань. Вони здійснюють планування, обговорення і вибір способів вирішення навчально-пізнавальних завдань, взаємоконтроль і взаємооцінку.

Дисципліна на уроці

*Дисципліна — свідоме дотримання
учнями правил і норм поведінки,
чітке й організоване виконання
ними своїх обов'язків,
підпорядкування громадським
інтересам.*

Дбаючи про належну дисципліну учнів,
учитель мав би виходити з таких
педагогічних позицій:

- Попередньо ознайомитися з індивідуальними особливостями кожного учня, передбачивши можливі відхилення у їх поведінці.
- Виявити повагу до дітей, не принижувати їх гідності.
- Уникати хворобливого реагування на дріб'язкові пустощі, необдумані, ненавмисні дії та вчинки учнів.
- На дріб'язкові відхилення від норм поведінки доцільно відповідати жартом, переключаючи увагу учнів на навчальну діяльність.
- У процесі планування уроку передбачити, щоб кожна хвилина була заповнена навчальною діяльністю.

